

број 62 ✨ јануар–децембар 2025

www.maticasrpska.org.rs

тел. 021/420-199

ДВА ВЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

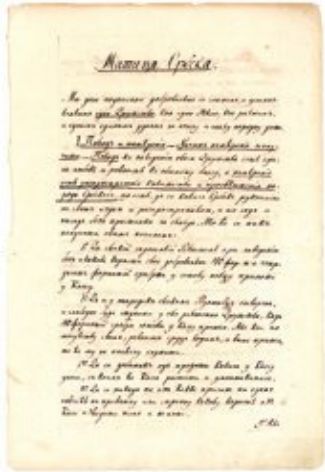
Јован Хаџић, оснивач,
први председник Матице српске

Проф. др Драган Станић,
председник Матице српске

МАТИЦА СРПСКА

3. јануара 2025: у Матици српској је потписан Споразумом о сарадњи у области унапређења информационо-комуникационих технологија између Министарства информисања и телекомуникација Републике Србије и Матице српске, под окриљем Владе Србије. Споразум су потписали министар Дејан Ристић и председник Матице српске проф. др Драган Станић, уз присуство председника Владе Милоша Вучевића. У изјави за медије председник Матице српске проф. др Драган Станић захвалио се Влади Србије и Министарству информисања и телекомуникација за донирану опрему рекавши да ће она бити од огромне помоћи и да ће рад Матице српске бити додатно унапређен. Том приликом је поменуо и развојне пројекте који се односе на обнову зграде Матице српске и изградњу нове зграде Библиотеке Матице српске.

17. јануара 2025: у Банатском Карађорђеу, у оквиру 26. по реду манифестације „Карађорђевачка прела”, представљене су богата историја, савремена делатност и задужбинарска традиција Матице српске, која у нашој култури, науци и традицији представља идентитетску институцију и траје готово 200 година. У програму су учествовали: др Јелена Веселинов, управник послова Матице српске, те др Александра Новаков и мр Драган Тубић, стручни сарадници Лексикографског одељења. Истог дана, др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске, одржао је радионицу с децом из ОШ „Никола Тесла” из Банатског

Карађорђева. Током радионице деца су износила своја сазнања и стицала нова о настанку њиховог родног места које постоји више од 100 година.

26. јануара 2025: одржана је традиционална Светосavska беседа у Матици српској. Након поздравне речи председника Матице српске проф. др Драгана Станића, своју беседу „Завештање Светог Саве” изложио је проф. др Дргиша Бојовић. Свечаност је употпунио Милош Станковић, првак Народног позоришта у Суботици, који је извео делове из беседе „Борба за веру” Светог Николаја Велимировића.

12. фебруара 2025: Матицу српску посетила је делегација Матице словачке, чије је седиште у Мартину. Чланови делегације били су: др Мариан Гешпер, председник Матице словачке, мр Петер Швантнер, директор Дома Матице словачке у Братислави, др Лукаш Перни, председник Културно-филозофског одељења Матице словачке, и мр Мартин Хајник, директор Чланског центра Матице словачке. Госте су примили: проф. др Драган Станић, председник Матице српске, др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске, проф. др Срђан Шљукић, потпредседник Матице српске, др Јелена Веселинов, управник послова Матице српске, и мср Милена Кулић, председник Омладинског одбора Матице српске. Састанку су присуствовали и др Небојша Кузмановић, директор Архива Војводине, као и господин Мартин Пребуђила, члан Матице српске и Матице словачке. Овај сусрет представља важан корак у даљем јачању културне, научне и стваралачке сарадње српске и словачке заједнице, као и унапређењу међусобног разумевања и повезаности кроз заједничке пројекте и иницијативе.

16. фебруара 2025: одржана је Свечана седница Матице српске (прилог).

20. фебруара 2025: у Дому Јеврема Грујића у Београду одржано је предавање посвећено Марији Трандафил, у чијем се здању нешто мање од 100 година налази седиште Матице српске. О животопису Марије Трандафил говорила је др Александра Новаков, члан Управног одбора Матице српске, а о њеним задужбинама др Јелена Веселинов, управник послова Матице српске.

26. фебруара 2025: у Матици српској одржано је прво Музичко вече у текућој години под називом „Рефлексије од Вивалдија до Равела”, у извођењу истакнутих уметника: виолинисткиње Оливере Риалас и виолончелисте Душана Стојановића.

3. марта 2025: у Матици српској одржан је комеморативни скуп поводом смрти проф. др Љубомирке Кркљуш. На скупу су говорили проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и др Урош Станковић, док је мр Драган Тубић прочитао писмо академика Василија Крестића. Проф. др Љубомирка Кркљуш (1940–2024) била је потпредседник Матице српске, дугогодишњи секретар Одељења за друштвене науке и члан Управног одбора Матице српске.

5. марта 2025: у Центру за културу „Вук Караџић” у Лозници отворена је манифестација „Свет жена – Емилија Поповић”, названа у част књижевнице, песникиње и члана сарадника Матице српске Емилије Поповић (1996–2024). Том приликом одржан је програм посвећен њеном стваралаштву и књизи *Ујола саздани: мојив инцесџа у драмском сџваралашџву Момчила Насџасџевића између мџјско-реџилиозноџ и симболичкоџ значења* (Матица српска, 2024). Присутне је поздравила мр Снежана Нешковић Симић, директорка Центра, а потом се окупљенима обратила и градоначелница Лознице Драгана Лукић. О животу и делу Емилије Поповић говорили су: проф. др Драган Станић, председник Матице српске, проф. др Љиљана Пешикан-Љуштановић, мср Милена Кулић, председник Омладинског одбора Матице српске, и мср Наташа Катић.

7. марта 2025: у Матици српској одржан је научни скуп „Српски народ у Славонији – историја и култура” (прилог).

12. марта 2025: у оквиру Музичких вечери Матице српске приређен је концерт Михала Будинског (виолина) и Хилде Шван (клавир). Изведене су композиције Прокофјева, Паганинија, Вијењавског и композиција „Нигун” Ернеста Блоха, северноамеричког композитора јеврејског порекла, рођеног у Швајцарској.

18–24. марта 2025: Матица српска на Међународном сајму књига у Новом Саду (прилог).

21. марта 2025: у Матици српској је обележен Светски дан поезије представљањем *Сабраних дела Бранка Радичевића* (прилог).

21. марта 2025: у Лозници је одржана манифестација „Свет жена – Емилија Поповић”, коју су заједнички организовали Град Лозница и Центар за културу „Вук Караџић” Лозница. Програм, реализован у сарадњи Омладинског одбора Матице српске и Центра за културу „Вук Караџић”, а посвећен Светском дану поезије, одржан је у простору Сталне поставке слика Миће Поповића и Vere Божичковић Поповић. Манифестацију је свечано отворила директорка Центра за културу „Вук Караџић” Снежана Нешковић Симић. Присутнима се обратила и мср Милена Кулић, председник Омладинског одбора Матице српске, нагласивши важност повезивања поезије, младих људи и културних институција широм српског језичког простора. О књижевном наслеђу и стваралаштву Емилије Поповић (1996–2024) говорили су Милена Кулић, Ленка Настасић, Лазар Букумировић и Павле Зељић. Поред читања избора из поезије Емилије Поповић учесници су казивали и своје стихове.

25. марта 2025: Матица српска гостовала је у Српској кући у Подгорици. Одржана је академска трибина „200 година Матице српске”, посвећена двовековном трајању ове нај-

старије српске културне и научне институције. О значају Матице српске за очување језика, књижевности и националног идентитета говорили су: проф. др Драган Станић, председник Матице српске, др Милан Миџић, генерални секретар Матице српске, и Селимир Радуловић, главни уредник *Лейхойиса Мајице српске*. Истог дана, са почетком у 19 часова, Матица српска је гостовала у Никшићу. Представници Матице су, представљањем *Лейхойиса Мајице српске*, најстаријег часописа у Европи који до наших дана излази у континуитету, говорили о вредностима на којим је формирана Матица српска.

26. марта 2025: у оквиру Музичких вечери Матице српске новосадска публика је имала прилику да ужива у посебном концерту посвећеном великом песнику српског романтизма Бранку Радичевићу. Уметнице Весна Аћимовић, сопранисткиња, и Маја Грујић, пијанисткиња, извеле су бројне композиције инспирисане Бранковим делима.

3–6. априла 2025: Дани Матице српске у Теслићу (прилог).

22–23. априла 2025: у Москви је одржан међународни научни скуп „Узајамне везе руске и српске културе у огледалу историје школства XVIII и почетка XX века: личности, идеје, пракса, институције” (прилог).

24. априла 2025: у оквиру пројекта *Мајица српска: у сусрет њублицы*, у Културној станици Свиlara отворена је изложба „Отисак за два века *Лейхойиса*” и одржан разговор са аутором поставке др Данилом Вуксановићем. Разговор је водила др Јелена Веселинов, управник послова Матице српске. Изложба представља графичке радове настале на

основу визуелних елемената из историје *Лейбойиса*, попут насловних страна, вињета, илустрација и иницијала.

28. априла 2025: у Матици српској свечано су уручене Поље Матице српске за неговање српске језичке културе (прилог).

7. маја 2025: у Културном центру Зрењанина отворена је манифестација „Дани Матице српске”. Посетиоцима су се обратили: уредник трибинског програма Културног центра Ђорђо Прстојевић, генерални секретар Матице српске др Милан Мицић и управник послова Матице српске др Јелена Веселинов. На свечаном отварању манифестације отворена је изложба „Задужбинари и добротвори Матице српске” ауторке др Јелена Веселинов. Сарадници на дизајну изложбе били су Небојша Рељић и Јована Веселинов.

12. маја 2025: одржан је Дан Призренске богословије у Матици српској. Поздравне речи упутили су: председник Матице српске проф. др Драган Станић, архимандрит Михаило (Тошић), игуман манастира Светих Архангела код Призрена, и председница Косовскометохијског одбора Матице српске проф. др Валентина Питулић. Др Александра Новаков је подсетила на историјат Призренске богословије. Заменик в. д. ректора Богословије протосинђел Исидор (Јагодић), професор и васпитач призренских богослова, говорио је о томе шта је Богословија данас. У уметничком делу програма учествовали су богослови Призренске богословије и драмска уметница Марија Бергам Ристић.

19. маја 2025: Матицу српску посетио је Ефраим Зуроф, директор Центра „Симон Визентал” из Израела, у пратњи супруге и Александра Николића, почасног конзула из Израела. Госте су дочекали проф. др Срђан Шљукић, потпредседник Матице српске, др Милан Мицић, генерални

секретар Матице српске, др Јелена Веселинов, управница послова Матице српске, и Селимир Радуловић, уредник *Лейбойиса Матице српске* и управник Библиотеке Матице српске. Проф. др Срђан Шљукић је Ефраима Зурофа, почасног члана Матице српске, упознао са програмима обележавања два века *Лейбойиса Матице српске* и 200 година од оснивања Матице српске и уручио му споменицу коју је Матица израдила поводом обележавања 150-годишњице од пресељења из Пеште у Нови Сад. Са историјатом најстарије књижевне, културне и научне установе српског народа, као и њеним радом и организационом структуром данас, госте је упознала др Јелена Веселинов.

23. маја 2025: у Матици српској одржана је промоција књиге *Невесињска пушка – пуцањ који одјекује вијековима*. На самом почетку присутнима су се обратили др Милан Мицић, секретар Матице српске, Миленко Авдаловић, начелник Општине Невесиње, и Божидар Миловић, председник Удружења Срба Херцеговаца у Новом Саду. Потом је уследило предавање др Александра Радовића, директора Историјског института у Београду, који је дао историјски осврт на политичке и друштвене прилике у којима је подигнут устанак у Херцеговини, познатији као Невесињска пушка. Затим се присутнима обратио генерал у пензији Светко Ковач који је, између осталог, истакао како је текао читав пројекат припреме и објављивања књиге, која је заправо репринт издања три најстарија дела о Невесињском устанку: *Невесињска buna 1874. и њојешак устанка у Херцеговини 1875. године*, коју је написао Ристо Пророковић, *Споменица о Херцеговачком устанку 1875. године*, коју је писало тринаест аутора, и *Херцеговина 1875–1878. године* аутора Мирка Радојичића.

23. и 24. маја 2025: Матица српска на манифестацији „Гирлична баштина” у Бајиној Башти (прилог).

24. маја 2025: у оквиру завршне свечаности 54. Ђачког Вуковог сабора, у просторијама Музеја језика и писма у Тршићу свечано је отворена изложба Матице српске под називом „На страницама *Лейбойиса* – Два века 1824–2024”.

Аутори изложбе су мср Александра Јовановић и Владимир Николић, архивисти Рукописног одељења Матице српске, који су представили избор из богате рукописне и визуелне грађе часописа, илуструјући његов развој од прве свеске до савременог издања, као и улогу коју је *Летњопис* имао у очувању српске књижевности, културе и језика. На отварању изложбе говориле су проф. др Исидора Бјелаковић, секретар Одељења за књижевност и језик, др Светлана Милашиновић, секретар Уредништва *Летњописа Матице српске*, и др Милена Кулић, стручни сарадник Одељења за књижевност и језик Матице српске и председник Омладинског одбора Матице српске.

26. маја 2025: Матица српска је обележила Дан Светих Ђирила и Методија и словенске писмености. Присутне је на почетку свечаности поздравио председник Матице српске проф. др Драган Станић. Беседу је одржао проф. др Владимир Вукашиновић, протојереј ставрофор, који је говорио о Карловачкој митрополији и Русији, духовним везама и утицајима у XVIII веку. Предавању је присуствовао и митрополит бачки господин др Иринеј.

26. маја 2025: у оквиру пројекта *Матњица српска: у сусрет њублицы*, у Културној станици Свилара одржано је вече „Андреј – прича која траје”, посвећено другачијем читању и разумевању дела нашег јединог нобеловца. Са једним од најистакнутијих тумача Андрејевог стваралаштва,

проф. емеритусом Славком Гордићем, о новим увидима, критичкој рецепцији и сталној актуелности Андрејевог опуса разговарала је др Јелена Веселинов.

29. маја 2025: Матицу српску посетио је председник Владе Републике Србије проф. др Ђуро Маџут са својим сарадницима. Госте су примили председник Матице српске проф. др Драган Станић, потпредседници проф. др Милан Матавуљ и проф. др Срђан Шљукић, и управник Библиотеке Матице српске господин Селимир Радуловић. Састанку су присуствовале помоћник управника послова мср Ивона Кнежевић и архивски саветник мср Александра Јовановић. Након поздравне речи, председник Станић упознао је уважене госте са темама о којима представници Матице српске желе да разговарају и наставе већ успостављену сарадњу. Планирани сусрет уприличен је како би се истакла важност обележавања 200 година од оснивања наше најстарије књижевне, културне и научне установе и активностима које ће тим поводом бити предузете нарочито током 2026. године.

29. маја 2025: делегација Матице српске у саставу: др Милан Мицић, генерални секретар, др Јелена Веселинов, управник послова, и мр Драган Тубић, стручни сарадник у Лексикографском одељењу, посетила је Брчко дистрикт у Босни и Херцеговини. Представнике Матице примио је градоначелник Брчко дистрикта мр Синиша Милић, а на

састанку је разговарано о међусобној културној и научној сарадњи. Истог дана, у 19 часова, у сали Културно-административног центра „Патријарх српски Павле” при православној Храму Успења Пресвете Богородице у насељу Српска Варош у Брчком, представљене су богата историја, савремена делатност и задужбинарска традиција Матице српске, која у нашој култури, науци и традицији представља идентитетску институцију и траје готово 200 година.

9. јуна 2025: у Матици српској је проф. др Горан Васин одржао предавање под називом „Епоха преломних догађаја – Карловачка митрополија у дугом XIX века”. На самом почетку присутнима се обратио председник Матице српске проф. др Драган Станић. Догађај је својим присуством увећао Његово преосвештенство епископ бачки др Иринеј Буловић.

11. јуна 2025: у оквиру пројекта *Мајица српска: у сусрет иублици*, у Културној станици Еђшег одржано је тематско вече под називом „Наслеђе у корицама”, посвећено значају књиге као чувару културног идентитета. Са мр Душицом Грбић, библиотекарком и археографом саветницом

Библиотеке Матице српске, разговор је водила др Јелена Веселинов, управница послова Матице српске. Публика је имала прилику да у надахнутом и информативном разговору сазна више о највреднијим рукописима и старим штампаним књигама из фонда ове угледне институције.

12. јуна 2025: проф. др Ненад Нинковић одржао је предавање под називом „Архиепископ и митрополит Павле Ненадовић”. На самом почетку догађаја присутнима се обратио председник Матице српске проф. др Драган Станић.

13. и 14. јуна 2025: у Темишвару је одржан међународни научни скуп „Срби у Банату” (прилог).

16. јуна 2025: у оквиру циклуса „Историја Карловачке митрополије: 1708–1920” одржано је предавање проф. др Исидоре Бјелаковић и проф. др Александра Милановића под називом „Српски књижевни језици у Карловачкој митрополији XVIII и XIX века”. На самом почетку присутнима се обратио секретар Матице српске др Милан Мицић.

18. јуна 2025: у оквиру циклуса „Историја Карловачке митрополије: 1708–1920” одржано је предавање проф. др Игора Борозана под називом „Религиозно сликарство на тлу Карловачке митрополије 1830–1920”. Поздравне речи присутнима упутио је др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске.

20. јуна 2025: у Матици српској одржана је промоција зборника радова са међународног научног скупа „Срби у Банату”, који су 30. и 31. маја 2024. године у Темишвару организовали Савез Срба у Румунији и Матица српска. Поздравне речи присутнима упутили су др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске, и господин Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији. Своје утиске и запажања о зборнику изнели су проф. др Ђура Харди и проф. др Слободан Бјелица са Одсека за историју

Филозофског факултета у Новом Саду, који су били и рецензенти публикације, др Саша Јашин, директор издавачке делатности Савеза Срба у Румунији, као и др Милан Мицић.

20–22. јуна 2025: у Научно-образовно-културном центру „Вук Караџић” у Тршићу одржана је Шеста интеркатедарска србистичка конференција под називом „Статус лектората српског језика”. У раду конференције, као представник Матице српске учествовала је и проф. др Исидора Бјелаковић. Проф. др Исидора Бјелаковић представила је рад „Национални савет за културу Републике Србије и питање статуса лектората српског језика у иностранству (активности у периоду 2021–2025)”, у коме је указала на институционалне механизме подршке српском језику у дијаспори и улогу културне политике у очувању језичког идентитета.

23. јуна 2025: у оквиру циклуса „Историја Карловачке митрополије: 1708–1920”, проф. др емеритус Љиљана Пешикан-Љуштановић одржала је предавање под називом „Ерлангенски рукопис у историјском контексту”. На самом

почетку присутнима се обратио секретар Матице српске др Милан Мицић.

24. јуна 2025: у оквиру циклуса „Историја Карловачке митрополије: 1708–1920” одржано је предавање проф. др Владимира Симића под називом „Православна уметност и културни модели: трансформације у XVIII веку”. На самом почетку присутнима се обратио председник Матице српске проф. др Драган Станић.

30. јуна 2025: у оквиру пројекта *Срби у актуелним међународним односима*, који се спроводи под окриљем Матице српске, организовано је предавање Данијела Вајтхеда на тему „Крај либералног поретка и последице по унутрашњу и спољну политику САД”. Предавање и разговор са двадесетак српских стручњака за међународне односе одржани су у Београду.

7. јула 2025: Матицу српску су на Ивандан посетиле представнице Кола српских сестара Епархије бачке. Предвођене председницом Кола мр Мирјаном Шуљманец Шећеров, сестре су у духу традиције поставиле Ивањски венчић на здање Матице српске, док су у холу, крај бисте Марије Трандафил, положиле цвеће. Гошће су дочекале др Јелена Веселинов, управница послова Матице српске, и мср Александра Јовановић, архивски саветник Рукописног одељења. Током посете, гошће је поздравио и пожелело им добродошлицу председник Матице српске проф. др Драган Станић. У срдачном разговору поменуте су активности Кола, као и будући пројекти и веома успешна и дугогодишња сарадња са Матицом српском.

10. јула, 2025: на дан рођења Николе Тесле одржано је предавање „Никола Тесла, животна средина и одрживи развој”. На самом почетку присутнима се обратио генерални секретар Матице српске др Милан Мицић. После поздравних речи др Милана Мицића, проф. др Ђорђе Јовановић је присутнима представио тему у оквиру пројекта *Пићања животиње средине, природни ресурси и моућности за производњу здравствено безбедне хране у АП Војводини*, који се спроводи под окриљем Матице српске. После уводног излагања проф. др Ђорђа Јовановића, публици се обра-

тио Владимир Јеленковић, дугогодишњи директор Музеја Николе Тесле.

11. јула 2025: у оквиру циклуса „Историја Карловачке митрополије: 1708–1920” одржано је предавање Ивана Негришорца под називом „*Лейоџис Мајице српске (1824–1914)* о Карловачкој митрополији: чинилац верско-културне самосвести Срба у Хабзбуршкој монархији”.

14. августа 2025: у Матици српској одржан је састанак представника Матице српске и Матице словачке посвећен унапређењу сарадње, заједничким издањима и темама од значаја за српски и словачки народ. У разговору су учествовали: проф. др Драган Станић, председник Матице српске, др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске, др Милена Кулић, председник Омладинског одбора Матице српске, др Лукаш Перни, члан Матице словачке и координатор VI Конгреса Матица и институција словенских народа, који ће бити одржан 11. и 12. септембра ове године у Мартину, и господин Бранислав Кулик. Истакнуто је да односи између словачког и српског народа имају дугу традицију, а овај сусрет представља важан корак ка њиховом даљем јачању и развоју.

29. августа 2025: у Председништву Републике Србије, у петак 29. августа 2025. године, одржана је прва седница Почасног одбора прославе „Два века Матице српске” (прилог).

29. августа 2025: Матицу српску посетила је делегација Матице словачке, на челу са председником др Маријаном Гешпером. У саставу делегације били су и представници омладине Матице словачке. Госте је у име домаћина дочекала др Милена Кулић, председник Омладинског одбора Матице српске и стручни сарадник Одељења за књижевност и језик.

4. септембра 2025: председник Матице српске проф. др Драган Станић и члан Омладинског одбора мср Милан Радоичић су, на позив владике тимочког Илариона, учествовали на Десетом фестивалу хришћанске културе у Зајечару. На отварању фестивала председник Станић је одржао предавање „Светосавље у српској култури и у Матици српској”, а мср Радоичић је речју критичара публици представио беседника.

9. септембра 2025: у оквиру 92. Вуковог сабора, који организује Центар за културу „Вук Караџић” из Лознице, одржано је предавање на тему „Ђуро Даничић као лексикограф”. Предавачи су биле проф. др Исидора Бјелаковић са Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду и др Ана Мацановић, виши научни сарадник Института за српски језик САНУ.

10. септембра 2025: у Матици српској одржано је меморијално предавање посвећено академику Предрагу Пиперу, једном од најистакнутијих српских лингвиста чије је дело трајно обележило проучавање српског и словенских језика. Поздравне речи на почетку програма упутили су

проф. др Исидора Бјелаковић, секретар Одељења за књижевност и језик Матице српске, проф. др Рајна Драгићевић, председник Савеза славистичких друштава Србије, и проф. др Људмила Поповић, председник Одбора за меморијална предавања. Након уводних обраћања, предавање под насловом „О простору у језику: овог пута на примеру словеначког“ одржала је проф. др Андреја Желе, академик Словеначке академије наука и уметности.

11. и 12. септембра 2025: председник Матице српске проф. др Драган Станић и генерални секретар др Милан Мицић учествовали су на VI Конгресу Матица и институција словенских народа, који је одржан у Мартину, у Словачкој. Овај међународни сусрет организовала је Матица словачка из Мартина, на челу са председником др Маријаном Гешпером. Поред домаћина и представника Матице српске, на Конгресу су учествовали и представници Матице словеначке, Матице моравске, Матице шлеске, Матице црногорске, Матице словачке из Србије, Архива Војводине и других установа.

12. септембра 2025: у организацији Епархије бачке и Косовскометохијског одбора Матице српске, у Матици српској представљена је књига Оливере Радић *Косовометихијски џласови*. О књизи су говорили: протојереј Жељко Латиновић, старешина Успенског храма, др Александра Новаков, рецензент књиге, др Дејана Оцић, уредница издања, и ауторка. У уметничком делу програма учествовали су Симона Новаков и Александар Мажић, ученици првог разреда Средње музичке школе „Исидор Бајић”.

13. септембра 2025: у оквиру 92. Вуковог сабора, у Музеју језика и писма у Тршићу отворена је изложба „Трагом натписа Лозничке цркве”. Изложба представља радове полазника Школе историје српског језика, која је одржана у Тршићу 2024. године. Аутори изложбе су: проф. др Александар Милановић, проф. др Исидора Бјелаковић,

мрр Бранислав Веселиновић и мрр Мирослав Терзић. Изложбу су свечано отворили проф. др Исидора Бјелаковић и мрр Бранислав Веселиновић.

15. септембра 2025: Свечано уручење Бранкове награде у Матици српској (прилог).

16. септембра 2025: у Матици српској представљен је *Српски шаховски лексикон*, чији је уредник проф. др Душана Драјића. Присутне је поздравила проф. др Љиљана Пешикан-Љуштановић, секретар Лексикографског одељења Матице српске. Скупу се обратио и председник Матице српске проф. др Драган Станић. О Лексикону су говорили велемајстор Александар Ковачевић, председник Новосадског шаховског клуба, и Славко Станојевић, члан Уређивачког одбора и редактор Лексикона. У уметничком делу програма учествовао је Богдан Спасић, пијаниста.

24. септембра 2025: одржана је промоција зборника *250 година Дисџриктиа – 250 година слободе*. На самом почетку

присутнима се обратио генерални секретар Матице српске др Милан Мицић. После уводног обраћања присутнима се обратио Срђан Сивчев, директор Историјског архива у Кикинди, који је говорио о научном скупу који се одржао у Кикинди. Затим се обратио и рецезент Зборника Милош Пушара, историчар запослен у Народном музеју у Кикинди, који је говорио о специфичностима објављених научних радова у Зборнику.

24. септембра 2025: у Матици српској одржан је концерт „Бранково бисерје” Дуа Несторов, који чине супружници Дубравка и Борислав, реномирани уметници са врским уметничким образовањем и међународним каријерама. Концерт је одликовало пажљиво уравнотежено смењивање песама које изводе оба уметника и соло композиција за клавир. Нагласак је ипак био на промовисању српске соло песме, коју су уметници пропатили кроз историју, од Стевана Стојановића Мокрањца, потом најрепрезентативнијих композиција Душана Радића, Љубице Марић, Милоја Милојевића, Станојла Рајичића, Милана Св. Ђурђевића, Енрика Јосифа и Војислава Мокрањца. Овај програм настао је поводом прошлогодишњег јубилеја – 200 година од рођења Бранка Радичевића.

25. септембра 2025: председник Матице српске проф. др Драган Станић је са др Небојшом Кузмановићем, директором Архива Војводине, и његовом сарадницом Дуњом Андрић посетио Институт за славистику у Паризу. Том приликом сусрели су се са др Хелен Мела, директорком Института, и њеном сарадницом др Ливијом Екмечић, те су разговарали о даљој сарадњи трију установа. Одржан је мали округли сто поводом 200. годишњице *Лейтојиса Матице српске*, на којем су говорили: проф. др Александар Стефановић о настанку Матице српске, др Ливија Екмечић о почецима *Лейтојиса* и проф. др Драган Станић

о развоју српске књижевне критике у контексту утицаја француске критичко-теоријске мисли и делатности *Лейтојиса Матице српске*. У наставку програма одржана је промоција књиге др Николе Петровића *Јелена краљица Србије (око 1245–1314): суйруја, удовица и светишијељка*, која је објављена на француском језику у издању ових трију установа. О књизи и успешној сарадњи, а највише о значају историјске и светачке личности Јелене Анжујске, говорили су др Филип Желез, аутор, др Небојша Кузмановић и проф. др Драган Станић.

29. септембра 2025: у Матици српској одржана је промоција монографије *Цркве Сиринићке и Средачке жује* аутора Донке Станчић, проф. др Зорана Ракића и др Иване Женарју Рајовић. Поздравне речи упутили су председник Матице српске проф. др Драган Станић и секретар Одељења за ликовне уметности Матице српске проф. др Владимир Симић. Пре излагања аутора публици се обратила др Бранка Гугољ, један од рецензена издања.

4. октобра 2025: у Српском културном центру у Осијеку одржана су три предавања у оквиру програма „Знамените личности Матице српске”. Овај програм реализован је у оквиру сарадње Матице српске и СКД „Просвјета” под одбор Осијек. О значају и деловању Матице српске, те о неким од знаменитих личности које су обележиле њену двовековну историју, говорили су: мр Драган Тубић, стручни сарадник у Лексикографском одељењу Матице српске, др Светлана Милашиновић, секретар Уредништва *Лейтојиса Матице српске*, и др Александра Новаков, стручни сарадник Лексикографског одељења Матице српске.

6. октобра 2025: у Матици српској представљена је књига проф. др Рајне Драгићевић *Лексиколошка линвокултурологија*. Поздравну реч на промоцији одржала је проф. др

Исидора Бјелаковић, секретар Одељења за књижевност и језик, а у програму су учествовале проф. др Јасмина Дражић и проф. др Марија Стефановић, које су публику упознале са структуром и садржајем ове монографије. На крају се посетиоцима обратила и проф. др Рајна Драгићевић.

7. октобра 2025: у Матици српској је Момчило Бикички, експерт у области пројектовања и изградње водоводних система, одржао је предавање „Вода и савремено управљање водоводним системима”. Предавање је део научноистраживачког пројекта *Пићања живојине средине, њ природни ресурси и могућности за њроизводњу здравствено безбедне хране у АП Војводини* који се реализује у оквиру Матице српске. На самом почетку присутнима се обратио проф. др Ђорђе Јовановић, руководилац пројекта.

17. октобра 2025: у Матици српској представљена је књига *Срби и аристократија на њтериторији данашње Румуније* аутора др Саше Јашина, свештеника и историчара, који се налази на челу издавачке делатности Савеза Срба у Румунији. Овај догађај одржан је као резултат успешне вишегодишње сарадње Матице српске и Савеза Срба у Румунији. Поздравну реч присутнима упутио је др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске. Потом је проф. др Владан Гавриловић, професор на Одсеку за историју Филозофског факултета у Новом Саду, говорио о српском племству у Аустријској монархији.

18. октобра 2025: одржан је округли сто „Матица српска у Перлезу” (прилог).

21. октобра 2025: у Матици српској одржан је научни скуп „Урош Предић – уметност између живота и сећања” (прилог).

21. октобра 2025: у Матици српској представљене су прва и друга књига под насловом *Двадесетте*, аутора Чедомира Вишњића, политиколога из Загреба и дугогодишњег истакнутог руководиоца загребачке „Просвјете”. Поздравну реч упутио је др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске, и присутне укратко упознао с представљеним делом и аутором. О књигама су говорили: проф. др Чедомир Антић, редовни професор на Одељењу за историју Филозофског факултета у Београду, мр Мухарем Баздуљ, филолог и новинар, и аутор.

22. октобра 2025: у Матици српској представљени су историјат и савремена функција бугарског књижевног часописа дугог, континуираног трајања *Чиџалииџте*. Госте и публику поздравио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске. О историјату, књижевном животу, трајању

и функцији часописа *Чиџалииџте* говорио је др Бојан Ангелов, књижевник, председник Савеза бугарских писаца и главни уредник овог часописа. Своју поезију потом су казивали сарадници часописа: Иван Есенски, књижевник и преводилац, Венко Ефтимов, песник и драмски писац, Атанас Звездинов, песник и преводилац, др Бојан Ангелов, књижевник, и проф. др Бранко Ристић, књижевник и преводилац, који је био задужен и за превод казивања гостију из Бугарске.

22. октобра 2025: одржан је концерт виолисткиње Душице Полвине и пијанисте Мирослава Поповића, два који је својом виртуозношћу и искреном емоцијом освојио бројну публику. На репертоару су се нашли: Дмитриј Бортњански, Карл Дитер фон Дитерсдорф, Константин Димитреску, Волфганг Амадеус Моцарт, Михаил Иванович Глинка, Јохан Свендсен и Жорж Енеску.

25. октобра – 2. новембра 2025: Матица српска на београдском сајму књига (прилог).

6. новембра 2025: у Градској библиотеци „Атанасије Стојковић” у Руми одржан је округли сто „Слике из историје Матице српске”. Догађај је организован у оквиру пројекта

Матица српска у Руми: њиј кроз културно наслеђе. Присутне је на почетку поздравио директор Градске библиотеке Дамир Васиљевић Тоскић истичући значај сарадње са Матицом српском и континуитета заједничких активности које доприносе очувању и промоцији културног наслеђа. Др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске, говорио је о значају Матице српске кроз историју и савременост. Потом је мр Драган Тубић, стручни сарадник на пословима у Лексикографском одељењу Матице српске, говорио о оснивању и раду ове наше најстарије књижевне, културне и научне институције. Др Јелена Веселинов, управник послова Матице српске, излагала је о Матичиним задужбинарима кроз приче о људима и залогу за будућност, а др Светлана Милашиновић, стручни сарадник на пословима у Одељењу за књижевност и језик, представила је књижевни живот око Матице српске у XIX веку.

12. новембра 2025: у Матици српској представљена је публикација *Српски календар* за 2025. годину, који издаје Самоуправа Срба у Мађарској. Овај догађај одржан је као резултат вишегодишње успешне сарадње између Матице српске, Самоуправе Срба у Мађарској и Српског института у Будимпешти. Поздравну реч присутнима упутио је др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске. О *Српском календару* за 2025. годину говорили су његови уредници Борислав Рус, Миленко Радић и Пера Ластих.

12. новембра 2025: реализована је прва активност у оквиру недавно потписане сарадње између Општине Брод у Републици Српској и Матице српске. Након уводног обраћања начелника Општине Брод Милана Зечевића, проф. др. Исидора Бјелаковић одржала је онлајн предавање и радионицу под називом „Путовање кроз ћирилицу”. Предавање је уједино представљало и активност у оквиру пројекта културне размене између Општине Брод и кинеског града Суђо у провинцији Ђангсу. Поред слушалаца из Кине, предавању и радионици присуствовали су и ученици осмог разреда Основне школе „Свети Сава” из Брода. У оквиру програма одржана је и презентација о традиционалном брању траве Иве на Озрену, у сарадњи са Регионалним музејом из Добоја.

14. новембра 2025: одржан је четврти научни скуп „Породица Дунђерски – грађанска култура српске Војводине” (прилог).

18. новембра 2025: додела Награде „Љубомир Стојановић” (прилог).

19. новембра 2025: одржан је округли сто „Свет после промена у Сирији” (прилог).

24. новембра 2025: додела Награде Матице српске за историју „Иларион Руварац” за 2024. годину (прилог).

28. новембра 2025: у Будимпешти је одржан научни скуп „*Лейоис Матица српске* у контексту српско-мађарских књижевних и културних веза” (прилог).

3. децембра 2025: у Матици српској представљен је осми том *Српској биографској речника* (прилог).

5. децембра 2025: у организацији Нишког културног центра, у 15, а потом и у 16 часова, на Нишком сајму књига у хали „Чаир” представљене су књиге: *Бунђовник с разлојом* Ивана Негришорца и *Српска ћробља на Косову и Мейхохији: унишћена сјоменичка и језичка башћина*, друго до-

пуњено издање, Митре Рељић. Модератор је била Драгослава Младеновић, уредник Трибинског програма Нишког културног центра. О књизи *Бунђовник с разлојом* Ивана Негришорца говорили су господин Селимир Радловић, управник Библиотеке Матице српске, и аутор. О књизи *Српска ћробља на Косову и Мейхохији: унишћена сјоменичка и језичка башћина* говорили су: проф. др Драган Станић, председник Матице српске, др Александра Новаков, мр Живојин Ракочевић и ауторка.

10–11. децембра 2025: представљање Матице српске у Нижњем Новгороду (прилог).

11. децембра 2025: у просторијама Народне библиотеке „Бранислав Нушић” у Новом Кнежевцу одржана су предавања „Слике из историје Матице српске” о појединим занимљивим аспектима историјата и деловања ове наше најстарије књижевне, културне и научне институције. Програм је организован у сарадњи са Културно-историјским друштвом Срба северног Баната „Ђорђе Сервијски”, на чијем челу је Радован Њежић који је на почетку

предавања поздравио присутне. Потом се обратио др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске, који је такође упутио поздравну реч и говорио о Матичином значају кроз историју и данас. Мр Драган Тубић, стручни сарадник на пословима у Лексикографском одељењу Матице српске, говорио је о њеном оснивању и раду. Др Јелена Веселинов, управник послова Матице српске, излагала је о Матичиним задужбинама и задужбинарима кроз приче о истакнутим добротворима из Баната. Др Светлана Милашиновић, стручни сарадник на пословима у Одељењу за књижевност и језик, представила је књижевни живот око Матице српске у XIX веку, а др Александра Новаков, стручни сарадник Лексикографског одељења, говорила је о женама у Матичи.

15. децембра 2025: у Матичи српској одржано је предавање „Стваралачки кругови Војислава Ј. Ђурића (1925–1996)“ др Срђана Ђурића, уз отварање истоимене пратеће изложбе.

17. децембра 2025: последње Музичко вече Матице српске у сезони 2025. представљало је праву посланицу за љубитеље класичне музике – три изузетна млада музичка талента: Богдан Спасић (2002) за клавиром, Бојана Вујић

(2001) за виолином и Катарина Буљанчевић (2001) за виолончелом, у Свечаној сали Матице српске извели су програм сачињен у потпуности од дела Дмитрија Шостаковича (1906–1975).

22. децембра 2025: у Матичи српској одржана је промоција књиге Миленка Кундачине *Дабар – од сјајног вијека до 1941. године*. На почетку, присутнима су се обратили генерални секретар Матице српске др Милан Мицић и председник Удружења Срба Херцеговаца у Новом Саду Божидар Миловић. О књизи су говорили: проф. др Славко Гордић, др Милан Мицић и аутор.

25. децембра 2025: обележен је Дан Добротвора Матице српске (прилог).

25. децембра 2025: у Културној станици Степановићево изведена је представа „Егзиперијева деца“ чланова АП „Јанићије Поповић“, секције глуме Дома културе „Грачаница“. Представа „Егзиперијева деца“, настала по мотивима *Малој ѝринца*, најпознатије новеле француског pilota Антоана де Сент Егзиперија, говори о пријатељству, љубави, одговорности и животном смислу. Драматизацију представе урадиле су Марија Караклајић и Ања Суша, а адаптацију и режију потписује Урош Младеновић.

СВЕЧАНА СЕДНИЦА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Поводом 199. годишњице од оснивања Матице српске, 16. фебруара 2025. године, одржана је Свечана седница Матице српске. Седници је председавао председник Матице српске проф. др Драган Станић, који је поднео извештај о раду Матице српске у претходној години. Генерални секретар Матице српске др Милан Мицић позвао је присутне да минутом ћутања одају пошту члановима, сарадницима и добротворима Матице српске пре минулим у периоду између две Свечане седнице.

У првом делу свечаности, поводом 200-годишњице рођења Ђуре Даничића, утемељитеља науке о српском језику, проф. др Виктор Савић одржао је беседу „Српске старине Ђуре Даничића“, у којој је истакао његов немерљив допринос српској филологији и култури.

У наставку седнице, управник послова Матице српске др Јелена Веселинов прочитала је Уредбу о додељивању Змајеве награде, након чега је председник Жирија господин Селимир Радуловић саопштио записник са седнице Жирија. О награђе-

ним књигама *Жалац* Верољуба Вукашиновића и *Шта о нама мисле анђели* Томислава Маринковића говорио је проф. др Саша Радојчић, члан Жирија, истичући њихову поетску вредност и место у савременој српској књижевности. Стихове из награђених дела казивао је драмски уметник Милош Станковић. У име лауреата, пригодном беседом присутнима се обратио Верољуб Вукашиновић, док је писмо Томислава Маринковића прочитао господин Петар Арбутина.

Свечаној седници присуствовали су митрополит бачки господин др Иринеј, министар информисања и телекомуникација господин Дејан Ристић, представници Епархије бачке, управници Библиотеке Матице српске и Галерије Матице српске, бројне угледне личности из културног и научног живота, као и чланови, добротвори и пријатељи Матице српске.

НАУЧНИ СКУП „СРПСКИ НАРОД У СЛАВОНИЈИ – ИСТОРИЈА И КУЛТУРА“

У петак, 7. марта 2025. године, у Свечаној сали Матице српске одржан је научни скуп „Српски народ у Славонији – историја и култура“. Скуп је одржан у организацији Крајишког одбора Матице српске, а приликом отварања поздравне речи присутнима упутили су проф. др Драган Станић, председник Матице српске, проф. др Душан Иванић, председник Крајишког одбора, и Његово преосвештенство господин Јован (Ђулибрк), епископ пакрачко-славонски.

Радни део скупа састојао се од три сесије у оквиру којих је 35 учесника представило своје текстове из више научних дисциплина: историје, историје књижевности, географије, етнологије, фолклористике, филозофије, театрологије, лингвистике и музикологије. Било је говора о географским карактеристикама Славоније, демографији овог подручја, истакнутим Славонцима као историјским личностима, књижевном раду Срба у Славонији, стваралаштву значајних књижевника и уметника из Славоније, црквеној уметности Пакрачко-славонске епархије, фолклору Срба Западне Славоније, старој српској књизи у Славонији и бројним другим темама. У раду скупа учествовали су: др Јана М. Алексић, др Софија Божић, др Предраг Вајагић, др Жарко Војновић, проф. др Славица Гароња Радованац, др Милан Гулић, др Нино Делић, мр Миленко Заилац, др Бранко Златковић, проф. емери-

тус Душан Иванић, проф. др Војислав Јелић, проф. др Александар Јерков, Бојан Јовановић, др Александар Ковјанић, Владимир Котуровић, мср Миlena Кулић, проф. др Александра Кучековић, мср Јован Ђеранић, др Александар Лукић, мср Вељко Максић, проф. др Горан Максимовић, проф. др Илија Марић, мр Дејан Милорадов, др Александра Михајловић, др Милан Мицић, Ђорђе Нешић, мр Јован Пејчић, Данко Перић, проф. др Предраг Петровић, Милан Радановић, др Небојша Стамболија, проф. др Растислав Стојсављевић, мср Марија С. Цветићанин, др Светлана Шеатовић и Вера Шарац Момчиловић. Чланови Организационог одбора били су: проф. др Драган Станић – председник, проф. др Душан Иванић и епископ пакрачко-славонски господин Јован (Ђулибрк) – заменици председника, као и чланови: др Софија Божић, проф. др Славица Гароња Радованац, проф. др Александра Кучековић, др Данка Лајић Михајловић, др Милан Мицић, проф. др Љиљана Пешикан-Љуштановић, Боривој Чалић и др Светлана Шеатовић. Током рада скупа у два наврата наступила је Фолклорна група Завичајног удружења Славонаца из Земунa.

Одржавање научног скупа подржао је Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама.

МАТИЦА СРПСКА НА МЕЂУНАРОДНОМ САЈМУ КЊИГА У НОВОМ САДУ

У уторак, 18. марта 2025. године, на Новосадском сајму отворени су 29. међународни салон књига и 29. изложба уметности „Арт експо“. Манифестација је окупила излагаче из области књижевности, медије, издаваче из Србије и региона, издаваче са делима на језицима националних заједница. Посетиоце Сајма књига у Новом Саду очекивали су и премијерна издања, бројне промоције, атрактивни програми, Поклон-игра за посетиоце, изложбе, фестивали и значајни попусти. Награда „Лаза Костић“, најзначајније признање Међународног салона књиге, додељена је Александру Гаталици за књигу *Друга виолина и друге приче* (Академска књига, Нови Сад). Признање се додељује за најбољу књигу објављену између два Салона. Осим Награде „Лаза Костић“, жири је донео одлуку да Награду за најбољу књигу у области књижевности за децу додели Владимиру Вукмановићу Растегорцу за дело *Ђутибајка* (Службени гласник, Београд). Што се тиче Награде за издавачки подухват године, признање су добили Завод за уџбенике (Београд) и ИШД „Цицера“ (Београд) за књигу Гордана Драговића *Лексикон балета и сценског уметничког плеса – модерна и постмодерна*. Жири је одлучио да Издавачкој кући „Прометеј“ додели Специјалну награду за књигу Марка Крсмановића-Симића *Романтични модернизам једне епохе*.

Као и сваке године, Матица српска је својом богатом понудом учествовала на овој престижној манифестацији. Књиге су се продавале, уз попуст, по специјалној сајамској цени. Улаз је био бесплатан.

У оквиру програма „Дани Лазе Костића“, у среду, 19. марта, одржан је разговор о значају и историјату Едиције „Прва књига“, коју је Матица српска покренула 1957. године. Стручни сарадник у Матници српској мср Милена Кулић подсетила је да је први уредник ове едиције био Мирослав Мика Антић и да је током скоро седам деценија едиција стекла завидан углед, омогућивши великом броју младих стваралаца да нађу своје место у српској књижевности. Као 295. издање у оквиру ове едиције представљена је студија Упола *создани: мотив инцеста у драмском стваралаштву Момчила Настасијевића између митско-религијских и симболичких значења* Емилије Поповић (1996–2024), која је била докторанткиња српске књижевности и језика и која је, нажалост, преминула након краће болести, неколико недеља након изласка књиге из штампе.

ОБЕЛЕЖЕН СВЕТСКИ ДАН ПОЕЗИЈЕ ПРЕДСТАВЉАЊЕМ САБРАНИХ ДЕЛА БРАНКА РАДИЧЕВИЋА

У петак, 21. марта 2025. године, у Свечаној сали Матице српске свечано је обележен Светски дан поезије представљањем издања *Сабрана дела Бранка Радичевића*, која су заједнички објавиле Матица српска и Српска књижевна задруга, а приредио проф. емеритус Душан Иванић.

Програм је отворио музички програм у којем је Весна Аћимовић, сопран, извела композиције инспирисане стиховима Бранка Радичевића, уз клавирску пратњу Маје Грујић. Изведене су две нумере – соло песма Станоја Рајичића „Кад сам синоћ овде била“ и „Певам дану, певам ноћу“, композиција Јулије Бал наменски писана за обележавање годишњице рођења Бранка Радичевића.

Присутнима се обратио проф. др Драган Станић, председник Матице српске, истичући значај овог капиталног издања за српску

књижевност и културну баштину. О уређивачким принципима и значају критичког приређивања Радичевићевих дела говорио је проф. емеритус Душан Иванић, приређивач овог издања, нагласивши да се оно ослања на најпоузданије изворе и представља значајан допринос проучавању српског романтизма. О заједничком издавачком подухвату и сарадњи између Матице српске и Српске књижевне задруге говорио је др Душко Бабић, управник Српске књижевне задруге, подвлачећи историјски континуитет и културни значај ових институција.

Овај догађај окупио је бројне поштоваоце српске књижевности, истраживаче, професоре и љубитеље поезије који су својим присуством потврдили трајну вредност и актуелност поетског стваралаштва Бранка Радичевића.

ДАНИ МАТИЦЕ СРПСКЕ У ТЕСЛИЋУ

У организацији Матице српске, Српског просвјетно-културног друштва „Просвјета“ Теслић и Општине Теслић, у овом граду је од 3. до 6. априла одржана манифестација „Дани Матице српске у Теслићу“, која је уприличена поводом дана Општине Теслић. По доласку у Теслић, делегацију Матичиних делатника примио је начелник Општине Теслић др Милан Миличевић. Првог дана, у просторијама „Просвјете“ мр Драган Тубић је одржао предавање „Усора у средњем веку“. Наредног дана уприличена је посета најстаријој школи у теслићком крају – ЈУ ОШ „Јеврем Станковић“ у Чечави. Након тога, у амфитеатру ЈУ СШ „Јован Дучић“ у Теслићу ученицима и наставницима је о историји и пословима Матице српске говорио мр Драган Тубић, док је мр Дејан Милорадов причао о раду Одељења за књижевност и језик.

У вечерњим сатима, у просторијама „Просвјете“, генерални секретар Матице српске др Милан Мицић представио је књигу *Незапамћена битка: српски добровољци у Русији 1914–1918.* и истакао допринос добровољаца из усорско-теслићког краја. У суботу, 5. априла, у просторијама „Просвјете“ одржан је први научни скуп „Историја и култура српског народа у усорско-теслићком крају“. Испред Матице на скупу су своје радове представили др Милан Мицић, мр Дејан Милорадов, мр Драган Тубић, Богдан Шекарић и Матија Перовић, док су

у име домаћина говорили Богомир Ђукић, Алекса Касаповић, Тадија Никчевић, Бранка Трифуновић и Јелена Рељић. Учесници научног скупа имали су прилику да виде и рад „Просвјетине школе ћириличне калиграфије“, коју води Даница Веселиновић из Београда. На Свечаној академији поводом дана Општине Теслић, генерални секретар Матице српске уручио је захвалнице „Просвјети“ и начелнику општине за сарадњу с најстаријом књижевном, културном и научном институцијом српског народа. За представнике Матице српске последњег дана уприличен је радни излет на Вучју планину.

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП У МОСКВИ ПОВОДОМ 300 ГОДИНА ПРОСВЕТИТЕЉСКЕ МИСИЈЕ МАКСИМА СУВОРОВА НА СРПСКОМ ПРОСТОРУ

У Москви је 22. и 23. априла 2025. године одржан међународни научни скуп под називом „Узајамне везе руске и српске културе у огледаду историје школства XVIII и почетка XX века: личности, идеје, пракса, институције“, организован поводом 300. годишњице просветитељске мисије Максима Суворова на српском подручју.

Скуп су организовали Институт славистике Руске академије наука, Матица српска и Руско историјско друштво, а окупио је бројне стручњаке и научнике из области историје, славистике, језика, књижевности и културологије. Учесници су разматрали кључне моменте у развоју образовања у српским и руским земљама, са посебним акцентом на идејне и институционалне утицаје, као и на личности које су допринеле културним и просветним

везама два народа. Поздравне речи су одржали Константин Владимирович Никифоров, директор Института за славистику РАН, проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и Руслан Гагкујев, председник Управног одбора Руског историјског друштва. Своја излагања су представили и истраживачи из Србије: проф. др Ненад Нинковић, доц. др Наташа Танчић, проф. др Радослав Ераковић, проф. др Вања Станишић, др Милена Зорић Лаговљев, проф. др Исидора Бјелаковић, др Ана Мацановић, др Владислав Пузовић и др Ружица Љовушкина.

Скуп је потврдио значај историјског дијалога и сарадње у области културе и образовања, као и актуелност теме у савременим истраживањима културне и образовне размене између Србије и Русије.

УРУЧЕЊЕ ПОВЕЉЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА НЕГОВАЊЕ СРПСКЕ ЈЕЗИЧКЕ КУЛТУРЕ

У понедељак, 28. априла 2025. године, у Сали за седнице Матице српске свечано су уручене Повеље Матице српске за неговање српске језичке културе, престижна признања која се додељују појединцима и институцијама за изузетан допринос очувању, проучавању и унапређивању српског језика и језичке културе.

Повеља је додељена проф. др Вељку Брборићу за укупни допринос неговању српског језика и српске језичке културе. Академија наука и умјетности Републике Српске добила је признање за посвећеност проучавању и заштити српског језика и ћириличног писма и неговање српске језичке културе. У име Академије награду је примио проф. др Срето Танасић, редовни члан АНУРС-а.

Повеља је постхумно додељена Радославу Петковићу за неговање српског језика и његових изражајних могућности, а награду је примила проф. др Владислава Гордић Петковић.

Такође, постхумно је награђен и проф. др Зоран Ђерић за неговање српског језика и његових изражајних могућности, а признање је у његово име примио господин Зоран Суботички.

О награђенима су говорили чланови Жирија: проф. др Драган Станић, проф. др Мато Пижурица и проф. др Срето Танасић, који су истакли значај доследног неговања српског језика као кључног елемента културног и националног идентитета. Награђени су се пригодним говорима обратили присутнима. Програм је водила мср Милена Кулић, стручни сарадник Одељења за књижевност и језик.

Овом свечаношћу Матица српска наставља своју мисију у афирмацији и очувању језичке културе као темељног дела српског духовног простора.

МАНИФЕСТАЦИЈА „ЋИРИЛИЧНА БАШТИНА“ У БАЈИНОЈ БАШТИ

Матица српска, као најстарија српска културна и научна институција, и ове године учествовала је као суорганизатор манифестације „Ћирилична баштина“, која се традиционално одржава у Бајиној Башти поводом Дана словенске писмености и културе.

У петак, 23. маја 2025. године, реализован је програм под називом „Матица српска – прича за велике и мале“, намењен ученицима нижих разреда основних школа. Кроз низ интерактивних и креативних активности, ученици су на занимљив и пријемчив начин уведени у свет српске ћирилице и

културног наслеђа. Радионице су осмислили и водили мр Драган Тубић, др Светлана Милашиновић и мр Ивана Ћелић, а циљ је био да се код најмлађих кроз игру, причу и заједничко стваралаштво развије свест о значају очувања писма и традиције.

Наредног дана, у суботу 24. маја, у просторијама Музеја ћирилице уприличено је представљање најновијих издања Матице српске. Програм је окупио љубитеље књиге, културне раднике и бројне посетиоце који су имали прилику да се упознају са најактуелнијим публикацијама у издању Матице српске. О појединим насловима, њиховом значају и уредничким концепцијама говориле су проф. др Исидора Бјелаковић, др Милена Кулић и др Светлана Милашиновић.

Својим ангажовањем у оквиру ове манифестације, Матица српска наставља своју мисију очувања и унапређења српске језичке и културне баштине, посебно кроз едукативне садржаје намењене младим генерацијама и промоцију савремене научне и издавачке продукције.

МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП „СРБИ У БАНАТУ“

У петак и суботу, 13. и 14. јуна 2025. године, у просторијама Савеза Срба у Румунији у Темишвару, одржан је други по реду међународни научни скуп „Срби у Банату“. Скуп су организовали Савез Срба у Румунији и Матица српска. Првог дана скупа, приликом отварања, поздравне речи присутнима упутили су Њена екселенција госпођа Ивана Јакшић Матовић, генерални конзул Републике Србије у Румунији, Огњан Крстић, председник Савеза Срба у Румунији, и др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске. Др Мицић је овом приликом публици представио и зборник са прошлогодишњег истоименог скупа. Пленарна излагања одржали су академик Драган Симеуновић, који је говорио о политичкој мисли Доситеја Обрадовића, и проф. др Владан Гавриловић, који је излагао о Темишварској епархији крајем XVIII века према попису из 1797. године. У наставку радног дела скупа, који се састојао

од две секције, 12 учесника представило је своје текстове из историје, обухватајући период од средњег до XX века, као и из културне историје уопште. На скупу су учествовали: др Јелена Веселинов, проф. др Владан Гавриловић, др Саша Јашин, др Радован Калабић, др Јована Касаш, др Милан Мицић, Радован Њежић, мр Павле Орбовић, др Дејан Попов, др Душан Ј. Попов, академик Драган Симеуновић, мр Драган Тубић, проф. др Ђура Харди и др Александар Хорват.

Другог дана скупа у Чакову, у родној кући Доситеја Обрадовића одржан је округли сто „Истраживање историјске прошлости Срба у Банату. Перспективе и смернице“. Учесници скупа су у Српском Семартону посетили гроб Круне Паункић, мајке Доситеја Обрадовића, Дом културе, као и две српске цркве.

ПРВА СЕДНИЦА ПОЧАСНОГ ОДБОРА ПРОСЛАВЕ „ДВА ВЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ“

У Председништву Републике Србије, у петак 29. августа 2025. године, одржана је прва седница Почасног одбора прославе „Два века Матице српске“.

Седници су присуствовали: господин Александар Вучић, председник Републике Србије, председник Одбора; Његова светост патријарх српски Порфирије; проф. др Ђуро Мацут, председник Владе Републике Србије; господин Милош Вучевић, претходни председник Владе Републике Србије, саветник председника Републике за регионална питања; госпођа Маја Гојковић, председник Покрајинске Владе АП Војводине; господин Никола Селаковић, министар културе Републике Србије; академик Бела Балнт, министар науке, технолошког развоја и иновација; проф. др Борис Братина, министар информисања и телекомуникација; господин Жарко Мићин, градоначелник Новог Сада; академик Зоран Кнежевић, председник САНУ; проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и господин Дејан Савић, саветник председника Републике и секретар Одбора.

На Дневном реду седнице разматрани су и усвојени оквирни Програм прославе „Два века Матице српске“, као и питања финансијске подршке која би омогућила реализацију целокупног плана обележавања. Истакнуто је да је прослава овог великог јубилеја од националног значаја могућа једино кроз

заједништво српских културних установа, државе и Српске православне цркве, у складу са историјом и оснивачким актима Матице српске. Присутни чланови упознати са свим активностима и плановима које је Матица српска припремила за ову велику прославу.

На седници је усвојено јавно саопштење Почасног одбора, којим је истакнуто да је обележавање два века Матице српске културни чин од највећег значаја не само за Матицу српску и град Нови Сад и Војводину, већ и за целокупну српску културу и српски народ и друштво у целини.

САОПШТЕЊЕ ПОЧАСНОГ ОДБОРА ПРОСЛАВЕ „ДВА ВЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ“

У овим бурним временима која потресају не само српски национални него и читав европски, па и планетарни простор, српска култура обележава у 2026. години хвале вредан јубилеј – „Два века Матице српске“. За свој јубилеј Матица српска има припремљен веома богат и садржајан Програм и план прославе, па се искрено надамо да ћемо све ове догађаје и све стваралачке замисли успешно реализовати. Уверени смо да је наш, српски народ довољно зрео у духовно-историјском смислу да нам се не би смело десити да сами себе онемогућујемо у развојним програмима који нас воде ка богаијем и хуманијем облику друштва. Због тога апелујемо на мир, захтевамо поновно успостављање културе дијалога, прижељкујемо међусобно поштовање без обзира на све разлике у мишљењу које постоје међу нама, те очекујемо успостављање опшtedруштвеног консензуса око битних питања нашег елементарног опстанка и достојанственог открића путева који нас воде ка срећнијој и садржајнијој будућности.

На својој седници од 29. августа 2025. године, одржаној у Председништву Републике Србије, Почасни одбор за прославу „Два века Матице српске“ изнад свега истиче мир, знање, креативност, просвећеност, напредак и срећу свих људи, свих нација и читавог

човечанства. Основни организациони облик који су оснивачи Матице српске 1826. године изградили показао се продуктивним и код неких других словенских народа, па су после тога створане многе установе овога типа са сличним циљевима и програмима рада. Због тога се искрено надамо да ће двовековно трајање Матице српске и обављање њене драгоцене мисије бити схваћено као стално обнављање креативне енергије без које се не може замислити читав живот једног народа и његова свекупна историјска судбина, али и судбина читавог човечанства. Подсећајући се на историју Матице српске, разматрајући њене некадашње резултате и данашње домете, ми истовремено постављамо трајно питање о будућим временима, о идејама и представама које нас подстичу на пуну делатност у области знања, науке и просвећености. С вером у дубоки смисао људске креативности, као и с одлучним супротстављањем деструктивности и аутодеструктивности, истичемо да без науке, културе и њених духовних вредности нема смисла замишљати ни прошлост, ни садашњост, а ни будућност. С Матицом српском до последњих времена!

Дато у Председништву Републике Србије, у Београду, 29. августа 2025. године.

БРАНКОВА НАГРАДА МАТИЦЕ СРПСКЕ

У понедељак, 15. септембра 2025. године, у Свечаном салону Матице српске одржано је уручење Бранкове награде Матице српске, која се традиционално додељује за најбоље студентске радове из области српске књижевности.

Прву награду добила је Јелена Шаковић, студенткиња Филолошког факултета у Никшићу (Универзитет Црне Горе), за рад „Техника сказа у романима *Кад су цветале тикве Драгослава Михаиловића и Ловац у житиу Церома Дејвида Селинцера*“. Другу награду освојио је Невен Миљатовић са Филолошког факултета у Бањој Луци за рад „Доротеј и Лавр: два романа о средњем вијеку“. Трећа награда припала је двома студенткињама Филозофског факултета у Новом Саду – Наташи Провчи за рад „Два књижевна портрета – Јелисавета Ђуре Јакшића и Леди Магбет Вилијама Шекспира као фаталне жене“ и Симониди Лончар за рад „Мотив смрти у мемоарским записима Симеона Пишчевића“.

Награде је добитницима уручио проф. др Драган Станић, председник Матице српске, који је честитао младим истраживачима и нагласио значај Бранкове награде као подстицаја новим генерацијама уметника и научника. О награђеним радовима говориле су чланице Жирија проф. др Наташа Половина и проф. др Сања Париповић Крчмар које су истакле квалитет, иновативност и посвећеност награђених студената.

Жири за доделу награде радио је у саставу: проф. др Војислав Јелић (председник), проф. др Наташа Половина, проф. др Драгана Вукићевић, доц. др Маја Медан Орсић и проф. др Сања Париповић Крчмар, чланови.

Доделом Бранкове награде Матица српска је још једном потврдила своју улогу у неговању младих истраживача и подршци научном раду, настављајући традицију афирмације стваралачког потенцијала нових генерација.

ОКРУГЛИ СТО „МАТИЦА СРПСКА У ПЕРЛЕЗУ“

У суботу, 18. октобра 2025. године, са почетком у 10 часова, у Културној станици Баштинар-Млин у Перлезу одржан је округли сто „Матица српска у Перлезу“. У два панела изложено је осам предавања из којих је публика била у прилици да сазна занимљиве чињенице из историјата и деловања Матице српске, као и детаље из прошлости Перлеза. Најпре су присутне поздравили Зоран Стојачић, оснивач и председник удружења „Баштинар“, и др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске. Потом је, у оквиру првог панела, мр Драган Тубић, стручни сарадник на пословима у Лексикографском одељењу Матице српске, говорио о оснивању и раду наше најстарије књижевне, културне и научне институције. Др Јелена Веселинов, управник послова Матице српске, излагала је о Матичиним задужбинарима кроз приче о људима и залогу за будућност. Др Светлана Милашиновић, стручни сарадник на пословима у Одељењу за књижевност и језик, представила је књижевни живот око Матице српске у XIX веку, а др Александра Новаков, стручни сарадник Лексикографског одељења, говорила је о женама у Матици српској. У оквиру другог панела предавања су одржали др Саша Јашин, свештеник и историчар из Те-

мишвара („Српска аристократија у Румунији“), др Золтан Чемере, историчар из Кикинде („Перлез и околина у светлу средњовековних историјских извора“), др Милан Мицић („Перлез – центар житне трговине на житном путу Банат – Јадранско море“) и Богдан Шекарић, етнолог из Музеја Војводине („Истраживања Јована Ердељановића у Банату – грађа из Перлеза“). Потом је уследила краћа дискусија после које су учесници округлог стола, у пратњи домаћина, обишли православну цркву Успења Богородице, чији је иконостас радио чувени сликар и стипендиста из фондова Матице српске – Урош Предић.

НАУЧНИ СКУП „УРОШ ПРЕДИЋ – УМЕТНОСТ ИЗМЕЂУ ЖИВОТА И СЕЋАЊА“

Под окриљем Одељења за ликовне уметности Матице српске, 21. октобра 2025, одржан је целодневни научни скуп „Урош Предић – уметност између живота и сећања“ на коме је у шест сесија представљено деветнаест реферата. Поздравне речи упутили су председник Матице српске проф. др Драган Станић, секретар Одељења за ликовне уметности Матице српске проф. др Владимир Симић и председник Организационог одбора скупа проф. др Игор Борозан.

Комплексно Предићево дело, али и његов специфичан темперамент, у овим излагањима осветљени су уз помоћ великог броја приватних докумената, преписке, музејске документације, фотографија и, наравно, кроз анализу самих слика, скица и цртежа. Осим из перспективе историје уметности, о Урошу Предићу говорило се и са аспекта права, етнологије, књижевности и историје, а може се рећи да су сви стручњаци његовом делу пришли интердисциплинарно, међусобно се преплићући и допуњујући. Ово окупљање посведочило је и о сталној међуинституционалној сарадњи српских музеја и културних установа, који размењују вредан и редак материјал у циљу научне сарадње и едукације јавности.

На скупу су се могли чути следећи стручњаци: др Тијана Палковљевић Бугарски, управница Галерије Матице српске, др Јелена Веселинов, управница послова Матице српске, проф. др Саша Брајовић, проф. др Мирјана Стефановић, проф. др Весна Елез, Јелена Секуловић, музејски саветник, проф. др Александра Кучековић, проф. др Игор Борозан, проф. др Миланка Тодић, мср Мирјана Брмбота, мср Милица Цицмил, проф. Чедомир Васић, Зла-

тан Стојадиновић, стручни сарадник Аустријске академије наука, др Снежана Мишић, мср Софија Мереник, Јелена Межински Миловановић, музејски саветник, Оливера Скоко, музејски саветник, мср Исидора Савић и Драгана Љубеновић, кустос.

Учесници ће своје реферате развити у научне радове који ће бити окупљени у тематски зборник, опипљиви и трајни резултат овог скупа. Уз капиталну монографију о Урошу Предићу из пера уредника скупа проф. др Игор Борозана, која је у припреми за штампу, планирани зборник биће драгоцен прилог проучавању Уроша Предића као личности, сликара, добротвора, али и проучавању рецепције свеприсутног и увек актуелног Предићевог дела у домаћој јавности.

Реализацију овог научног скупа финансијски је омогућио Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе с верским заједницама.

МАТИЦА СРПСКА НА БЕОГРАДСКОМ САЈМУ КЊИГА

У суботу, 25. октобра 2025. године, отворен је 68. Међународни београдски сајам књига, најрепрезентативнија књижевна манифестација у овом делу Европе. Под слоганом „Твоја нова прича“ до 2. новембра, колико је манифестација трајала, посетиоцима се представило око 400 издавача из Србије, региона и света. Ове године Кипру је припала част да буде земља гост ове престижне манифестације. Сајам књига је отворио историчар Чедомир Антић, док је учеснике и посетиоце у име земље почасног госта поздравио угледни песник Кирјакос Хараламбидис. Као што то дугогодишња традиција налаже, Матица српска је и ове године узела учешће на овој престижној манифестацији, а штанд Матице налазио се, као што је то већ и уобичајено, у Арени (Хала 1). Матица српска се посетиоцима представила неколицином нових издања, као и капиталним пројектима попут *Речника српског језика*, *Правописа и Нормативне граматике*, те *Српске енциклопедије*, *Лексикона писаца српске књижевности* и *Српског биографског речника*. Већина Матичиних издања продавала се, уз попуст, по сајамским ценама.

ЧЕТВРТИ НАУЧНИ СКУП „ПОРОДИЦА ДУЊЕРСКИ – ГРАЂАНСКА КУЛТУРА СРПСКЕ ВОЈВОДИНЕ“

У петак, 14. новембра 2025. године, у Сали за седнице Матице српске одржан је четврти научни скуп „Породица Дунђерски – грађанска култура српске Војводине“.

У интердисциплинарном научном скупу, у првој сесији учествовали су: мр Павле Б. Орбовић: „Лазар Дунђерски (1904–1956) – прилог за биографију“; проф. др Ференц Немет: „Карташка афера Дунђерски-Сацелари (1903–1904)“; доц. др Јована Касап: „Посмртнице и некролози „Лазиних“ Дунђерских“; Рашко Рамадански: „Дунђерски и Сента“. У другој сесији излагања су имали: Весна Димитријевић: „Оснивање и значај ‘Задужбине Лазара и Софије Дунђерски за више и стручно изобразење српскога

православнога женскога подмлатка‘ у Будимпешти“; др Бранка Кулић: „Фантаст – дворач Богдана Дунђерског код Бечеја“; доц. др Марија Силађи и проф. др Аница Драганић: „Фабрика серума ‘Камендин‘“; мср Ивона Кнежевић: „Дуго чекана правда – рехабилитација Ђоке Дунђерског“; др Јелена Веселинов: „Прилог истраживању доприноса породице Дунђерски националној култури кроз деловање у Матици српској“; др Милан Мишић: „Породица Дунђерски – један век (половина 19 – половине 20. века)“.

Историја породице Дунђерски је историја српске војвођанске грађанске породице, њеног успона и пада, која обухвата другу половину XIX и прву половину XX века. Истраживање историјског и културног идентитета породице Дунђерски је истовремено и истраживање свих друштвено-политичких промена тога времена, културних феномена, историјских, привредних и друштвених токова који су настали управо утицајем ове имућне грађанске породице.

Четврти научни скуп посвећен породици Дунђерски имао је за циљ да на једном месту обједини релевантна сазнања о овој утицајној породици грађанске културе српске Војводине из различитих научних дисциплина попут историје права, права, историје, историје књижевности и историје уметности.

НАГРАДА „ЉУБОМИР СТОЈАНОВИЋ“

У уторак, 18. новембра, у Свечаној сали Матице српске уручене су Награде „Љубомир Стојановић“ за школску 2023/24. годину. Прву награду освојио је Бранислав Веселиновић за рад „Глаголски прилози у Вуковим Српским народним приповијеткама (1853)“ (Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду). Две друге награде уручене су: Милошу Пантићу за рад „Морфолошки балканизми у говору Велике Хоче“ (Филозофски факултет, Универзитет у Приштини са привременим седиштем у Косовској Митровици) и Марку Андреку за рад „Језичко-стилске одлике савремене српске монодраме“ (Филолошки факултет, Универзитет у Београду). Две треће награде додељене су: Софији Мајуновић за рад „Лексеме које означавају болести у Вуковом Српском рјечнику и Речнику малом“ (Фи-

лолошки факултет, Универзитет у Београду) и Наталији Стојменовић за рад „Ставови студената Филолошке оријентације према урбаном врањском варијетету – социофонетска перспектива“ (Филозофски факултет, Универзитет у Нишу).

Након проглашавања добитника награда и њиховог свечаног уручења, лауреати су се обратили публици показујући не само потпуну одговорност и посвећеност научноистраживачким задацима, него и чињеницу да су израсли у зреле чланове академске заједнице. На наш велики понос.

ОКРУГЛИ СТО „СВЕТ ПОСЛЕ ПРОМЕНА У СИРИЈИ“

У среду, 19. новембра 2025. године, у Матици српској одржан је округли сто са два панела на тему „Свет после промена у Сирији“. Уз учешће бивших амбасадора, академика Дарка Танасковића и господина Душана Спасојевића, као и истраживача са пројекта, публика је имала прилику да присуствује на два квалитетна панела о Блиском истоку и Балкану. На почетку су се присутнима обратили генерални секретар Матице српске др Милан Мицић и др Миша Ђурковић, научни саветник Института за европске студије и директор Центра за геополитику на Школи за међународне односе будимпештанског „Матија Корвин“ Колегијума.

У првој сесији излагали су: др Александар Гајић: „Геополитичке промене после пада Башара Ел Асада“; др Небојша Вуковић: „Геополитика Сирије“; мр Србољуб Пеовић: „Израел и Иран“; др Алекса Филиповић: „Русија и Блиски Исток после пада Асада“. У другој сесији излагања су имали: проф. др Дарко Танасковић: „БиХ после промена на Блиском Истоку“; мр Душан Спасојевић: „Грчка спољна политика након промена у Сирији“; др Рај-

ко Петровић: „Румунија, Молдавија и Црно Море“; др Миша Ђурковић: „Србија, Турска и НАТО после промена у Сирији“.

Округли сто је реализован у оквиру пројекта Матице српске *Српски народ у актуелним међународним односима*. Програм је подржан од Градске управе за културу Града Новог Сада и Покрајинског секретаријата за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама.

НАГРАДА МАТИЦЕ СРПСКЕ ЗА ИСТОРИЈУ „ИЛАРИОН РУВАРАЦ“ ЗА 2024. ГОДИНУ

У понедељак, 24. новембра 2025. године, у Матици српској додељена је Награда Матице српске за историју „Иларион Руварац“ за 2024. годину. Жири у саставу: академик Мира Радојевић (председник), проф. др Слободан Бјелица, проф. др Ђуро Харди, др Исидора Точанац Радовић и др Љубодрог Ристић (чланови), једногласно је донео одлуку да се Награда Матице српске за историју „Иларион Руварац“ за дело објављено у 2024. години из области историографије додели двојници аутора за монографије: *Коњ добри и оружје Властела Државе српских деспота (1402–1459)* (Службени гласник) др Милоша Ивановића и *Југославија и Бугарска 1929–1941* (Институт за савремену историју) др Милоша Жикића.

Председник Матице српске проф. др Драган Станић поздравио је присутне и уручио награде. О књизи *Југославија и Бугарска 1929–1941* говорила је академик Мира Радојевић, док је о књизи *Коњ добри и оружје – властела државе српских деспота*

(1402–1459) говорила др Исидора Точанац Радовић. Награда Матице српске за историју „Иларион Руварац“ установљена је 2015. године и додељује се за најбољу књигу из историје српског народа или из опште историје објављену у протеклој години на српском језику. Реализацију награде подржала је Градска управа за културу Града Новог Сада.

НАУЧНИ СКУП „ЛЕТОПИС МАТИЦЕ СРПСКЕ У КОНТЕКСТУ СРПСКО-МАЂАРСКИХ КЊИЖЕВНИХ И КУЛТУРНИХ ВЕЗА“

У Будимпешти, у Мађарској академији наука, у петак 28. новембра 2025. године, одржан је научни скуп „Летопис Матице српске у контексту српско-мађарских књижевних и културних веза“. Скуп су организовали Матица српска и Српски институт из Будимпеште, а отворен је у 10 часова поздравним речима упућеним учесницима скупа и окупљеној публици. Том приликом су се бираним речима обратили потпредседница Мађарске академије наука академик Ванда Лам, министар науке, технолошког развоја и иновација Републике Србије академик САНУ и МАН Бела Балинт, академик САНУ Тибор Варади, председник Матице српске проф. др Драган Станић и директор Српског института мср Пера Ластих. У поздравним речима истакнута је посебна важност културне и научне сарадње Србије и Мађарске у склопу општих, веома добрих државних односа. У наставку рада овог научног скупа чула су се излагања четрнаесторо истраживача у три сесије: др Патриција Мајш, др Душан Љубоја, др Миклош Темери, мср Пера Ластих и проф. др

Геза Балаж (прва сесија); проф. др Борис Стојковски, др Ненад Обрадовић, Золтан Бада, мср Алекса Милић и проф. др Ференц Немет (друга сесија); проф. др Корнелија Фараго, мр Ђезе Бордаш, др Никола Ластих и Иван Негришорац (трећа сесија). Разматрани су различити аспекти деловања Матичиног *Летописа*, од времена његовог оснивања 1824. године па до краја прве четвртине XXI века. У излагањима поменутих истраживача указано је на значајне улоге појединих уредника, преводилаца, писаца, критичара и научника који су књижевност, историју, културу и науку два народа сагледавали у отвореном и живом дијалогу. За општу, а пре свега политичку судбину веома је важно да такав дијалог остане отворен, те да тако књижевност, култура и наука допринесу стабилности овог осетљивог подручја Европе, које је често бивало поље отворених размирица и сукоба. Вера у могућност делатности, која шири видике сазнања и отвара перспективе сарадње, осетила се као основна претпоставка присутна у излагањима свих учесника.

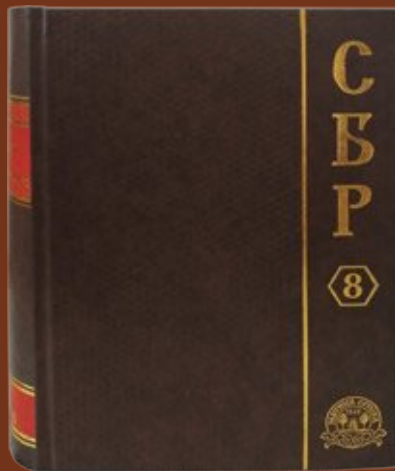
ОСМИ ТОМ СРПСКОГ БИОГРАФСКОГ РЕЧНИКА

У среду, 3. децембра 2025. године у 12 часова, у Свечаној сали Матице српске представљен је осми том *Српског биографског речника*. Поздравну реч присутнима упутио је проф. др Драган Станић, председник Матице српске, који је говорио и о биографистици у XX веку. Др Борис Милосављевић, научни саветник Балканолошког института САНУ и дописни члан САНУ, истакао је, између осталог: „Као што можемо видети, осми том (Пањ–Пч) *Српског биографског речника* има 997 страница, 1.780 биографија и 511 фотографија. Ово је до сада најобимнији том *Српског биографског речника*, па можемо рећи да преставаља један нови рекорд, који захтева посебне честитке. То није необично када се узме у обзир да су у овом тому презимена Петровић и Поповић, између осталог. Ко је радио биографске речнике, зна колики обим она заузимају, заједно са већ обрађеним презименима Јовановић, Марковић, Николић... Да не спомињемо да се у овом тому налазе одреднице посвећене владарима – краљу Петру Првом и Другом, или Николи Пашићу... Већ дуго низ година консултујем *Српски биографски речник* и знам да сваком истраживачу српске историје пружа драгоцену помоћ у истраживачком раду. Посебан квалитет Речника представља велики број различитих информација које се у њему могу наћи, као и библиографски подаци који упућују на изворе. Прикупљена је огромна грађа и сабрани на једном месту подаци који сведоче о историји српског народа као целини. Матица српска, као центар лексикографије, управо представља установу која премрежавањем тог огромног, разнородног простора повезује различите гране историје српског народа у лику истакнутих личности чија је галерија овде приказана. Сваки нови том Речника представља прави празник за научнике, пре свега историчаре, јер се са нестрпљењем ишчекује“.

Др Душица Бојић, музејски саветник, директор Историјског музеја Србије, детаљно је излагала о женама у осмом тому Речника. Проф. др Бранко Бешлин, главни уредник овога тома, говорио је о

својим искуствима на уређивању *Српског биографског речника*. Захвалио се сарадницима а новом главном уреднику, свом добром колеги, пожелио је успех у раду. Др Радомир Ј. Поповић, научни саветник Историјског института, као нови главни уредник Речника позвао је уреднике и сараднике на наставак ангажовања на овом значајном пројекту Матице српске и наше националне науке. Констатовао је: „Око 70% већ написаних биографија деветог тома добра су основа да јубилеј Матице увеличамо публикавањем овог тома идуће године. Даље, намера нам је да десети том Речника завршимо 2028. а једанести, завршни, 2030. Уз то, циљ нам је да публиковане томе *Српског биографског речника*, после темељне ревизије и допуне, sukcesивно постављамо на интернет и тако их учинимо доступним научној и широј заједници. У оставрењу тог циља потребно је задржати постојећу енергију сарадника и заједно и одлучно завршити овај важан пројекат“. Своје излагање је завршио речима: „И дозволите да на крају мог обраћања захвалим свима у Матици српској који су одлучивали о моме именовању на место главног уредника *Српског биографског речника*. Ову почаст сам разумео као позив на службу српској култури и науци, за коју сам спреман да безрезервно на располагање ставим свој рад, знање и искуство“. Представљање Речника је пратила презентација фотографија знаменитих личности које су нашле место у осмом тому. Међу бројном публиком били су и сарадници из Новог Сада, Београда, Земунa, Суботице, Ужица и Чачка.

ПРЕДСТАВЉАЊЕ МАТИЦЕ СРПСКЕ У НИЖЊЕМ НОВГОРОДУ

Председник Матице српске проф. др Драган Станић, управник Библиотеке Матице српске и главни и одговорни уредник *Летописа Матице српске* господин Селимир Радуловић и директор Културног центра Војводине „Милош Црњански“ мр Ненад Шапоња гостовали су у Русији, у Нижњем Новгороду, као важном руском индустријском и културном центру, те граду с којим је Нови Сад у блиском, побратимским односима. На позив удружења „Родно пепелиште“ (Родно огњиште) из Нижњег Новгорода, представници српске књижевности и културе су имали два наступа. У среду, 10. децембра 2025. године, с почетком у 14 часова, одржан је програм у Државној библиотеци „В. И. Лењин“, где је председник Станић говорио о Матици српској и њеној историји, управник Радуловић о Библиотеци Матице српске и *Летопису Матице српске*, а Ненад Шапоња је разговарао своје стихове. После ових излагања уследио је разговор инициран питањима постављеним из публике, који је био веома жив, сведочећи о блискости српске и руске културе.

У четвртак, 11. децембра 2025. године, с почетком у 18 часова, у Академском позоришту у Нижњем Новгороду одржан је програм уручења новоустановљене књижевне награде „Ф. М. Достојевски“, чији су први добитници српски песник и есејиста Селимир Радуловић и руски прозни писац и есејиста Валериј Викторич Здобњаков из Нижњег Новгорода. Председник Станић је говорио о књижевном делу Селимира Радуловића, а потом се својом захвалном речју у славу великог Достојевског обратио и лауреату. Књижевну награду је уручио председник удружења „Родно огњиште“ романописац, приповедач и есејиста Владимир Аркадијевич Чугунов. Затим је награда уручена Владимиру Здобњакову, а образложење је изнео председник Жи-

рија Владимир Чугунов. После тога је своју захвалну реч казао и награђени руски писац, који је доскора био председник новгородске организације Савеза писаца Русије. На крају програма студенти глуме одиграли су једночинку „Сусрет“, засновану на драматизацији приповетке Валентина Распућина. Сви ови догађаји јасно сведоче о садржајности сарадње представника српске и руске културе, као и два града побратима.

ДАН ДОБРОТВОРА МАТИЦЕ СРПСКЕ

На рођендан велике добротворке и добротворитељке Матице српске Марије Трандафил, Матица српска је у четвртак, 25. децембра у 12 часова, у Свечаној сали обележила Дан добротвора. Традиција задужбинарства укорењена је од самог оснивања Матице српске 1826. године. Својим прилозима добротвори подржавају просветитељску мисао Матице српске, а повезује их племенита идеја о стварању једне јединствене кошнице и став да је част служити најстаријој српској културној, научној и књижевној институцији.

Добротворима се обратио председник Матице српске проф. др Драган Станић и изрекао дубоку захвалност за помоћ и подршку Матици српској.

Програм је обогатила др Јелена Веселинов, управница послова Матице српске, казивањем о Марији Трандафил и њеним задужбинама.

Овогодишњим Великом добротвору, добротворима, добротворитељима, дародавцима и свим установама и институцијама који су на различите начине помогли делатност Матице српске, повеље захвалности и пригодне поклоне уручили су проф. др Драган Станић, председник Матице српске, и мср Ивона Кнежевић, помоћник управника послова Матице српске.

Након уручења повеља добротворима уследило је свечано отварање изложбе слика „Роберт Калмаљевић – сликар душе“ коју је отворио проф. др Драган Станић, председник Матице српске.

„У СУСРЕТ ПУБЛИЦИ“

У својим настојањима да се приближи широј јавности, Матица српска је осмислила програме који су се реализовали у сарадњи са мрежом културних станица. Програми су посвећени стожерним темама Матице српске, прослави јубилеја „Два века Матице српске“, као и темама које су одабране у складу са публиком која је посетилац одређене културне станице. У 2025. години осмишљене су и припремљене:

Креативне дечије радионице Матице српске

Матица српска је осмислила и у току ове године, у сарадњи с мрежом културних станица на ширем подручју Града Новог Сада, извела пројекат који подразумева одржавање креативних радионица за децу основношколског и средњошколског узраста, како би се она упознала са историјатом и деловањем наше најстарије књижевне, културне и научне институције. Први сегмент радионице носио је назив „Добро дошли у Матицу српску“ и подразумевао

је причу о Матици, уз посету њеном седишту у Новом Саду, а потом су следиле књижевна и ликовна радионица. На њима деца стичу одговарајућа знања, пишу пригодне текстове и ликовно се креативно изражавају на предложене теме о Матици српској. Поменути активности извођене су са децом узраста од 3. до 6. разреда. Такође, осмишљена је и извођена засебна радионица која се бави задужбинама и задужбинарством у Матици, а у њеном раду учествовала су деца која похађају 7. и 8. разред. У радионицама је учествовало преко 200 деце.

У октобру 2025. са ученицима ОШ „Лаза Костић“ из Ковиља одржане су радионице у Матици

српској и Културној станици Ковиљ. Истог месеца у просторијама Матице и Културне станице Барка програми су реализовани с децом из ОШ „Душан Радовић“. У току новембра одржане су радионице са ученицима из ОШ „Алекса Шантић“ у Степановићеву. Током наведених активности, у овим срединама остварени су најуспешнији резултати, а поред тога Матица је, користећи двогодишње искуство веома успешне сарадње с културним станицама у Новом Саду и околини, сличне радионице реализовала и у другим срединама (Бајина Башта, Перлез, Сириг).

У извођењу радионица учествовали су др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске, др Јелене Веселинов, управник послова Матице српске, стручни сарадници запослени у Матици: др Светлана Милашиновић, мр Ивана Ћелић, Даница Ђукић, мр Драган Тубић, као и мср Сања Перић из Библиотеке Матице српске.

Сви наведени програми део су ширег пројекта *Матица српска: У сусрет публици*, који је финансиј-

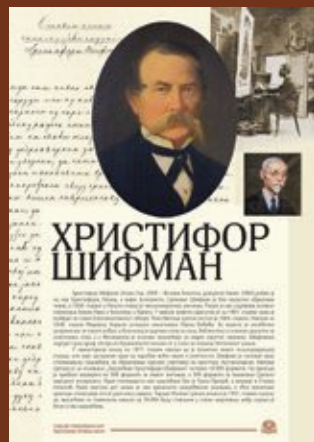

ски podržala Gradska uprava za kulturu Grada Novog Sada. Najuspješniji radovi sa pomenutih literarnih i likovnih radionica biće objavljeni u zasebnoj prigodnoj monografskoj publikaciji.

Изложба „Ударје пчелињем јату: Задужбинари Матице српске” осмишљена је као мобилна изложба која говори о задужбинарима Матице српске. Изложба ће пратити предавања о задужбинарству у историји Матице српске, која се планирају у 2026.

години. Изложба се састоји од 16. панова величине 70x100cm, од којих је први уводни и описује задужбинарство у два века Матициног постојања, а осталих петнаест говоре о судбинама задужбинара и њихових задужбина. Циљ је био да се прикажу задужбинари са целог српског културног простора, па је и избор приказаних личности и њихових задужбина био усаглашен са њим. Аутор изложбе је др Јелена Веселинов, а сарадници на изложби: Светлана Мартиновић, дизајнер, и мр Ивана Ђелић, лектор.

ИЗДАЊА МАТИЦЕ СРПСКЕ 2025. ГОДИНЕ

- *Исхрана у огледалу обредне праксе Срба у Војводини и румунском Банату* (приредила Софија Милорадовић)
- Јован Б. Јовановић, *Сабрани списи*
- Душан Радовић за велике, а мало и за мале (тематски зборник, уредник Зорица Хацић Радовић)
- Донка Станчић, Зоран Ракић, Ивана Женарју Рајовић, *Цркве Сирињике и Средачке жупе*
- *Сабрана дела Бранка Радичевића* (приредио Душан Иванић)
- Дани Милоша Црњанског – *Роман о Лондону* (тематски зборник)
- Митра Рељић, *Српска гробља на Косову и Метохији*, 2. допуњено издање
- „Прва књига“ Матице српске, 2025 (Урош Ђурковић, *О чему је реч*; Вид Кеџман, *Изгубљено у преводу*; Дивна Стојанов, *Никад до сад виђена представа*; Никола Вјетровић, *Новорођење*; Милан Радоичић, *Селенић, структуре, контекст*)
- *Породица Дунђерски 3* (зборник радова)
- Милован Митровић, *Српско друштво*
- Слађана Субашић, Марија Ваш, *Садржај Летописа Матице српске 1981–1990.*
- *Српски биографски речник* (8. том)
- Урош Предић, *Писма породици Милутиновић* (приредила Јана Богдановић)
- *Михиз: аутобиографије и мемоари* (зборник радова)
- Маријана Прпа Финк, *Сценско дејство изражено кроз покрет*
- Атанасије Стојковић, *Физика (1801)*
- Никита Евгенијан, *Дросила и Херакле*
- *Поетика Десанке Максимовић*, тематски зборник
- Петар Пијановић, *Српска култура двадесетог века*
- *Поетичка поља Растка Петровића*, тематски зборник
- Јелена Марићевић Балаћ, *Метаморфозе Милорада Павића*
- Маријана Јелисавчић Карановић, *Како се калио хорор*

ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ:

- *Летопис Матице српске* (излази од 1824, 10 свезака годишње, изашли су сви бројеви за 2025)
- *Зборник Матице српске за књижевност и језик* (излази од 1953, три пута годишње, књ. 73, св. 1/2025)
- *Зборник Матице српске за сценске уметности и музику* (излази од 1987, два пута годишње, св. 72/2025)
- *Зборник Матице српске за класичне студије* (излази од 1996, једном годишње, књ. 27/2025)
- *Зборник Матице српске за историју* (излази од 1970, два пута годишње, св. 111. и 112/2025)
- *Зборник Матице српске за друштвене науке* (излази од 1950, четири пута годишње, св. 193, 194 и 195/2025)
- *Зборник Матице српске за природне науке* (излази од 1951, два пута годишње, св. 148/2025)
- *Зборник Матице српске за ликовне уметности* (излази од 1963, једном годишње, св. 52/2024)
- *Зборник Матице српске за славистику* (излази од 1970, два пута годишње, св. 107 и 108/2025)
- *Зборник Матице српске за филологију и лингвистику* (излази од 1957, два пута годишње, књ. 68, св. 1 и 2/2025)
- *Свеске Матице српске* (покренуте су 1985. године као периодична публикација у три серије: књижевности и језика, друштвених наука и уметности, а од 1989. године и природних наука, излазе повремено, бр. 64/2025 – серија природних наука)
- *Темишварски зборник* (излази повремено, једном годишње, св. 17/2025)

ПЕРИОДИЧНЕ ПУБЛИКАЦИЈЕ НА ЕНГЛЕСКОМ ЈЕЗИКУ:

- *Literary links of Matica srpska* (зборник за књижевност на енглеском језику, покренут 2017, једном годишње, последњи број 14-15/2024 – изашао у априлу 2025)
- *Sunaha* (зборник за друштвене науке на енглеском језику, покренут 2017, једном годишње, последњи број 14-15/2024 – излазашао у априлу 2025)

Финансирање приказаних програмских активности и њихову реализацију омогућили су Град Нови Сад, Покрајински секретаријат за културу, јавно информисање и односе са верским заједницама и Министарство културе Србије.

ГЛАСНИК МАТИЦЕ СРПСКЕ — ГЛАСИЛО МАТИЦЕ СРПСКЕ – ISSN 1452-6182

Главни и одговорни уредник: др Милан Мицић, генерални секретар Матице српске • Уреднички њиво: др Јелена Веселинов, мср Александра Јовановић, др Светлана Милашиновић • Лектор: Александра Николић • Технички уредник: Вукица Туцаков • Фотографије: Бранислав Лучић и Милан Шиђански • Припрема: Владимир Ватић • За издавача: проф. др Драган Станић, председник Матице српске • Тираж: 1000 примерака • Штампана: СТУДИО ДЕНИК, Нови Сад • © Ауторска права: Матица српска

CIP — Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

061.22(497.113)

ГЛАСНИК Матице српске / одговорни уредник Милан Мицић. — Год. 1, бр. 1 (1946)—1949, бр. 12; 2008, бр. 1 (јун)—. — Нови Сад : Матица српска, 1946—1949; 2008—. — 30 cm
Месечно.

ISSN 1452-6182
COBISS.SR-ID 56040711

МАТИЦА СРПСКА

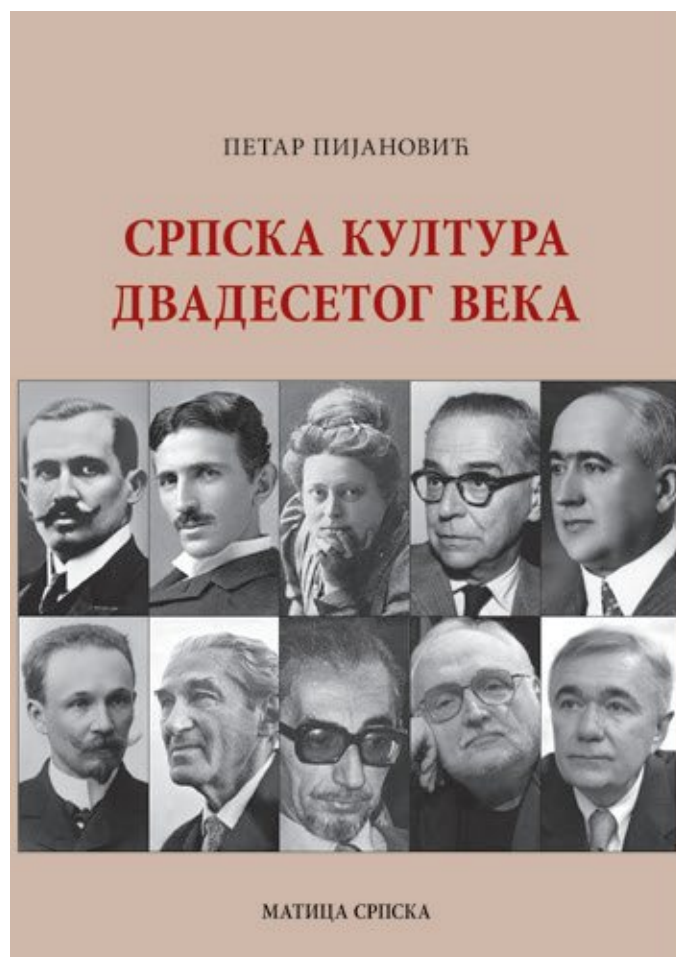
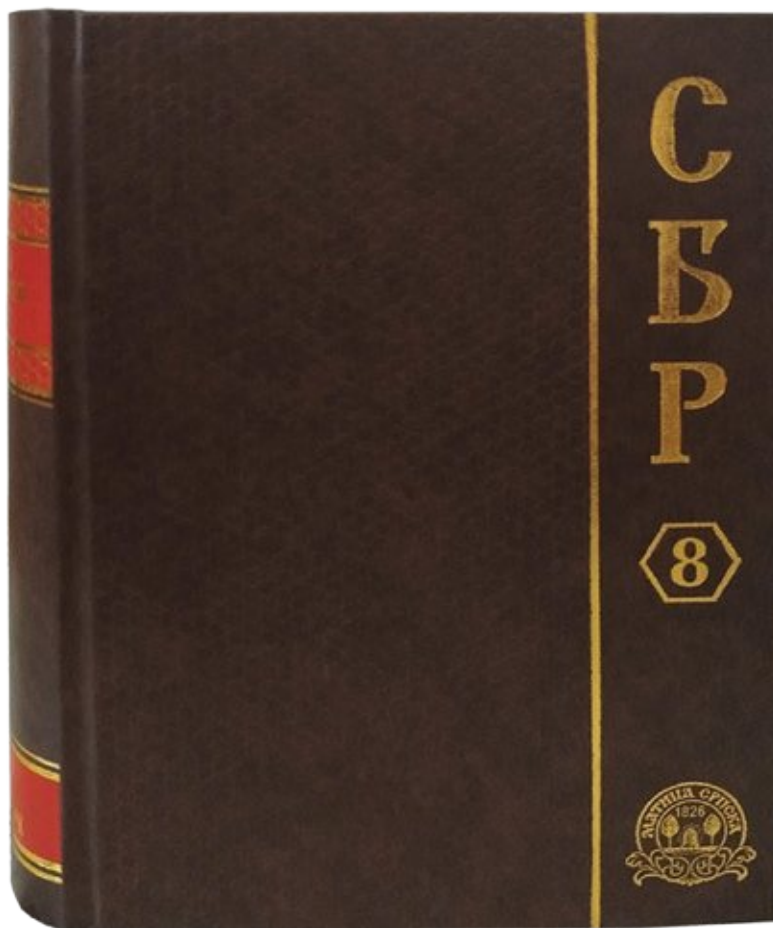
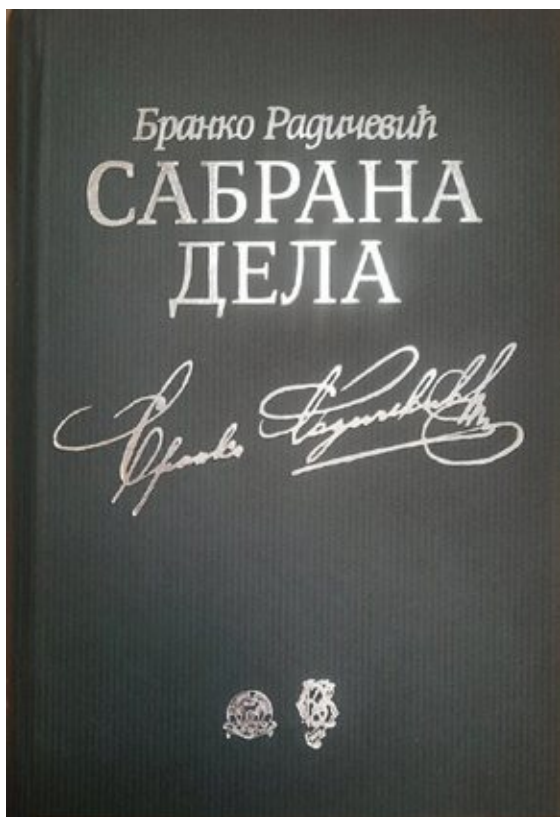
Улица Матице српске, број 1 • 21000 Нови Сад, Србија
Телефон: 021 527 622 • Телефакс 021 528 901

МАТИЦА СРПСКА

HQ: 1 Maticе Srpske street • 21 000 Novi Sad, Serbia
Phone: + 381 21 527 622 • Telefax: + 381 21 528 901

E-mail: ms@maticasrpska.org.rs • www.maticasrpska.org.rs

ЈЕЛЕНА МАРИЋЕВИЋ БАЛАЋ

МЕТАМОРФОЗЕ МИЛОРАДА ПАВИЋА

МАТИЦА СРПСКА

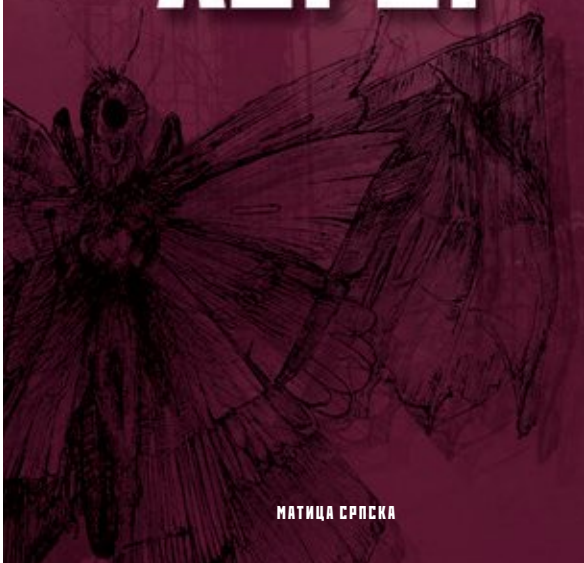
ПОЕТИКА ДЕСАНКЕ МАКСИМОВИЋ

МАТИЦА СРПСКА

МАРИЈАНА ЈЕЛИСАВЧИЋ КАРАНОВИЋ

КАКО СЕ КАЛИО ХОРОР

МАТИЦА СРПСКА

дмој ваџи, разсудивајући по скала-

Едиција ЈЕЗИЧКА БАШТИНА

Атанасије Стојковић

ФИЗИКА (1801)

Први том

Приредила
Јелена Стошић

МАТИЦА СРПСКА